

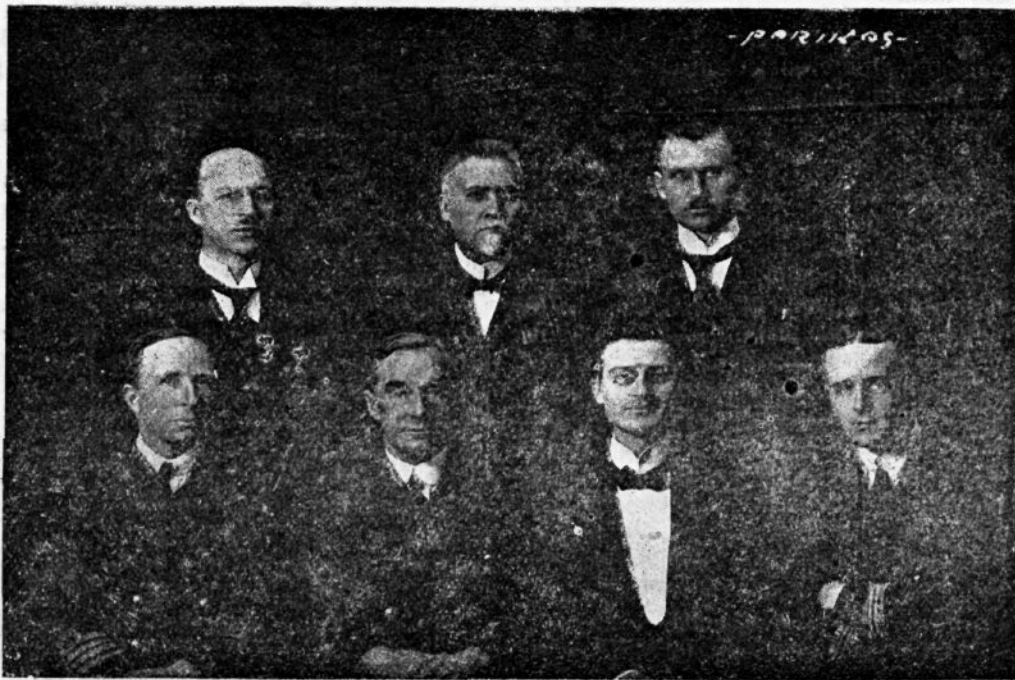
Meie Mats

Nr. 5. (187)

Laupäeval, 8. märtsil 1919.

Nr. 5. (187)

Eesti Maapäeva esitus Inglise laevastiku ülematega.

Esimenes reas: Inglise kapi. Chesiger, Inglise admiral Sinclair, Maapäeva esimees Birk, Inglise adm. adjutant Webster. Teises reas: J. Seljamaa, J. Teemant, K. Grau.

„Meie Matsi“ tellimiste vastuvõtmine on awatud.

Tellimise hind kättesaatmisega aastas 40 mrf., 6 kuu eest 20 mrf., 3 kuu eest 10 mrf., 1 kuu eest 3 mrf. 50 p. Toimetusest ise ära viies: aastas 35 mrf., 6 kuu eest 18 mrf., 3 kuu eest 9 mrf. Ilmub iga laupäew. Adressi muutmise eest 50 p. Endistele tellijatele saadetakse ajakirja seni edasi, kuni tellimiseraha uue hinna järele jatkub.

Adressi muutmisel ja tellimise uuendamisel palume senist adressi nr. teatada

————— Toimetuse ja talituse: —————

Tallinnas, Harju ja Kiiuüli uulitsa nurgal nr. 46/15, „Teaduse“ raamatul.

*** * Tädike Rosmarin * ***

Heinrich Zschokke jutt. Tõlkinud M. K.

(Järg 3.)

Parun oli Suusikese kõrwal kui surnud. „Kas ma tohin oma armastusewäärilise abikaasa kätt paluda, mida ma ainult mõne päewa omaks wõin nimetada?“ Ta wõttis palutud käe, ilma luba ootamata. Ta tahtis weel palju ütelda, kuid juba olid nad kõrtsis, ennemaltki kui teadsid, kuidas nad õiguse pärast kirikustki välja olid tulnud.

Tädike laskis hobused kohe ette rakendada. Parun katsus aega wõita ja tellis naisterahwastele karastust. Wiletsas kõrtsis ei olnud aga muud kui kibedat õlut, põletatud wiina ja head kaewuwett. Sägawa kumardusega keelas tädike igasugused paruni korraldused ära.

„Tema katsub,“ kõneles tädike walitsejale, wihaselt naeratades toanurgas, „tema katsub mind tõesti oma wiisakusega narrida. Niisuguses külakõrtsis karastust tellida; just kui ta ise wäga hästi ei teaks, et siin hobustelegi waewalt kaeru leidub. Ta eksib jällegi. Ma pean tema üle ainult naerma.“

Suusike istus jällegi seal nurgas, kus ta enmist oli istunud. Ta oli wait ja mõttes. Silmapilgud paistsid talle igawikud olema, enne kui ta wankri pidi saama. Tädike tegi näo, kui ei oleks ta parun Malzenit tähelegi pannud. Ta puhus walitsejaga juttu.

Pompejus seisis, käed ristis, seinä ääres ja waatles Suusikest. Wiimaks astus ta laua ääre, kus tädike istus, ja ütles: „Ülemmaksunõuniku emand, tunnistage otsekoheselt, meie mängime siin kõik igawat, pealesunnitud osa ja mina, õnnetuseks, kõige pahemat.“

„Teie südametunnistus,“ wastas tädike, „näib ärkawat, olgugi wahest liiaks hilja.“

„Teil on õigus. Ta ärkab. Ma olen petetud, ja petsin ka ise ennast. Uskuge mind, ma tahaksin oma süütegu lepitada. Aga ma saan ka aru, et selleks kogu eluaegsest kahetsemisest küllalt ei oleks. See wiib mu meeleheitmisele.“

Olgugi, et Pompejus selle kõne ajal täitsa ausa näoga oli, arwas tädike selles siiski ainult kawaluse. wõi kuidas ta ise ütles, tigeda pilke warjul olawat.

„Paruni-herra,“ ütles ta, „ma wõtan teie sõnad tõeks. Tõepoolest ei wõi teie eluaegne kahetsemine seda plekki ära pesta, mis teie häbitegu on sünnitanud. Kui teie tõesti meelt peaksite heitma, siis tahan ma uskuda, et teie weel mitte täitsa rikunud ei ole. Pealegi palun ma teid selle asja üle kõnelemise lõpetada. Oma sõnadega wõiksite teie meid ainult haawata. Teie ei tohiks ka aukartust, mida iga mees-terahwas naisterahwale wõlgneb, ometi unustada.“

„Ülemmaksunõuniku emand! Teil on õigus minuga sedawiisi ümber käia. Ainult üks palwe, esimene ja wiimne meie lahkumise eel! Kas teie lubate mind, kui ma ütelda tohin, minu abikaasaga kahe silma all kõneleda?“

„Paruni-herra, mul on wäga kahju, mell on aga wähe aega — hobused on juba ees...“

„Ainult üheks silmapilguks, palun ma.“

„See ei wõi sündida.“

„Kas ma ei tohi seda aga, kui abikaas, ka õigusega nõuda?“

„Teie peate aga tema kui teist lahutatut peale waatama.“

„Nii küll. Aga just sellepärast nõuangi ma peari waba minutit.“

„Siis peab ta ise selle üle otsustama.“

Parun astus aupaklikult Suusikese ette, strutas talle kurwa pilguga oma käe ja wiis ta kõrwaltappa. Suusike läks tahtmata järele, wärisedes ja kartes.

Parun pani toa ukse kinni ja tuli siis Suusikese juure tagasi. „Paruniproua...“ ütles ta kahlkewalt.

Suusikese nägu läks selle ütelse peale häbist punaseks. „Arge nimetage mind mitte nii, paruni-herra. Mina jään oma seisusele truuks. See komme, mis meid ühendas, ei pane teile mingisuguseid kohustusi peale ega anna ka mulle õigust.“

„Ma ei tohi teid oma kuriteo pärast isegi mitte nime järele hüüda, milleks mulle kirik õiguse andis?“

„Paruni-herra, meil on wähe aega. Kas te ei ütleks mulle kohe, mis te mulle tahtsite ütelda?“

„Kas teie, paruni-proua — ma wannutan teid otsekohene olla, ainult seekord otsekohene! — Kas teie minu teo peale waatamata weel inimestesse usute?“

„Ma usun inimese südant, sest et ma Jumalat usun.“

Seal langes parun Suusikese jalge ette ja hüüdis niiskete silmadega: „Oh, siis uskuge mind sel silmapilgul — ma olin kurjategija teie wastu, kuid ometi ei ole ma seda mitte. Wihake mind, põlake mind, ma olen seda ära teeninud. Aga uskuge, ma ei ole ega olnud kuritahtlik.“

„Mis aitab teile minu usk, paruni-herra?“

„Ta toob mulle rahu, palju rahu. Teie olete palju kannatanud — kuid mina olen rohkem kaotanud, kui teie.“

„Tõuske üles, paruni-herra, ja lähme tagasi.“

„Ei — olge täna juba päris ingel. Lubage mulle weel üks palwe.“

Suusike waikis.

Parun suudles ta kätt ja ütles siis, silmad maha löödud, sest et ta neid ei julenud üles tõsta, tumeda häälega: „Teie olete ema, mina olen isa — ma palun kordki oma poega näha tohtida.“

Suusike ei wastanud, ta ei saanudki wastata, sest et kõwasti nuttis.

„Ma ei ole seda wäärtki, et poega näha, kelle emaga nii hullusti ümber käisin...“ jatkas parun natukese aja pärast murtud häälega. Pisarad jooksid tal üle palgete. „Ma ei ole seda wäärt. Kuid teie süda on suuremeelne õnnetu wastu, paruni-proua. Kas ma tohin ühel päewal — selle peate te ise määrama — Alam-Sõitu tulla ja oma lapse wastu rinda suruda?“

„Millal te aga tahatel!“ ütles Suusike läbi pisarate ja tõttas ukse poole.

Tädike tegi suured silmad, kui ta neid käsi-käes punaseks nutetud silmadega teisest toast nägi tulewat.

„Ta palus,“ seletas Suusike, „meie väikest Pompejuse korra näha.“

„Ja paruni-proua lubas seda!“ hüüdis parun ruttu wahele.

Tädike tegi ükskõikse näo. Hobused olid juba sõiduvalmis. Parun aitas naisterahwad sõiduriista. Nad sõitsid ära. Parun waatas neile üksisilmi järele, kuni ta neid weel nägi, waatas ka siis weel, kui neid enam ei paistnudki.

Mitmesugused kawatsused.

„Kõik on korras! kõik on täitsa korras, paruni-proua! Ma olen waimustatud,“ hüüdis tädike, kui nad külast wälja jõudsid.

„Aga tädike,“ ütles Suusike, „nimetage mind nii, kui enne. See kõlas mu kõrwus, kui laimatus, kui parun mind esimest korda nõnda nimetas.“

„See oli tema kohus. Sinu nimi on nüüd paruni-proua, — oled ju temaga laulatatud. Meie Pompejusest on täielne õigus kord Malzenite pärijaks saada. Selle üle räägin ma siiski weel Nappjalaga. Ta sõidab üleshomme Alam-Sõitu. Siis peab lahutuseprotsessi käsi wõtma. Noh, protsessi seekord loodetawasti ei tule. Mõlemate poolte nõusolemine ja siis weel juba tehtud kohtuotsus — see kiirustab asja käiku. Kuid ma ütlen, kaheksa päewa pärast peab asi kohtu ees olema. Sinu mees ja terve ilm peawad nägema, et meie sinu au eest hoolitsesime, aga mitte tema, paruni, nime taga ei ajanud. Ja kui peakski ta — ma räägin ainult wõimalusest — lahutamise wastu protesteerima, ja selle peale on ta walmis, sest et ta mind tahab wihastada, näe, siis maksu see kas wõi tuhat tukatit — protsess peab oma soodu edasi minema. Peab! ütlen ma. Hm! Tõesti, Malzenitega sugulane olla ei walmista mulle kuigi palju meelehead. Mina põlgan waest rüütli ja tema aadeliwappi ei paneks ma oma soolatoosilegi kaaneks. Ei, selleks tunnen ma enese liiga hea olevat. Aga nii kuidas see ilm nüüd on, ega tema seda ei usu. Ta peab seda siis nägema. Täna laulatus, tunahomme lahutus. Nii on õige. Sa ütlesid talle nii ometi? Ah jah! Mispärast teie mõlemad nutsite? Mis oli tal sulle ütelda?“

Niisuguses toonis kõneles tädike Rosmarin haruldase elawusega weel umbes pool tundi. Teda waimustas rõõm, et ta wiimaks oma kauaoodatud sihile jõudis. Suusike, ehk hiljuti laulatatud paruniproua, nii peame mele teda küll nimetama, jutustas heale tädikesele kõik ära, mis nad nelja silma all olid kõnelanud.

„Ma ei eksi jällegi,“ tähendas tädike. „Ta nägi sinu silmis pisaraid ja sina arwasid heasüdamiselt, et tema ka tõesti pisaraid nutab. See oli aga ainult mäng; kui ta seda rumalusest tegi, siis on ta suur narr, tegi ta seda aga kuritahtliselt, siis on see saadandlik!“

Tädike seletas oma keerulist ütlust. Korruga tekkis tal uus mõte. Otsale kerkisid tal kortsud, silmad läkisid. Ta piilus walitseja-isanda poole, tõstis

sõrme üles, kui kutsuks ta terve ilma tunnistajaks, ja ütles siis surutud, kuid ometi rõõmsa häälega: „Ma olen päris äritatud. See mõte on mulle Jumalast saadetud. Kuule, laps, kui asi nii olekski? Kui sa just täna kogemata tema peale mõjusid — ja ta sind tõesti armastama hakkas, siis, siis... ma wärisen rõõmu pärast!“

„Mis siis, tädike?“ küsis noor paruniproua, peaegu ehmatanult ja punastades.

„Ja kulgi see nii ei oleks, siis heida sa ainult üks sõbralik pilk ta peale, ja see narr oleks su jalge ees. Siis anname talle korwi — siis oleme talle terve ilma ees suurepäraselt kätte maksnud.“

„Ei, tädike, niisuguseks mänguks ei kingi ma üntegi sõbralikku pilku!“

Janmatanud ja oma üleliigset juttu kahjatsedes, pigistas tädike Suusikesel kätt ja ütles: „Sul on õigus!“

Niimoodi jutustades jõudsid nad wiimaks Alam-Sõitu. Sinna olid mitmed lillewanikutega põimitud awwarawad ehitatud. Külalised olid Waiblingenist ilma Suusikese teadmata tema aupäewaks, nimelt seks päewaks, kus kohtuotsus wiimaks täideti, kokku kutsutud. Kõik perekonnad Olem-Sõidust pühapäewa-ehets. kõige ees õpetaja-herra. Onnesoowid paremal ja pahemal pool. Suurepärane pidusöök tädikese juures. Pargis prii söök talupoegadele. Muusik ja tants neile kuni hilja õõni.

Teistsugused kawatsused.

Parun von Malzenil selle wastu oli kurb päew. Longus peaga sõitis ta Malzenisse tagasi. Ikka heljus Suusikese kuju ta ees, ikka kordas ta end tihti-peale kõwa häälega: „Taewalik olewus! Ühegi teise naisega ei astu ma altari ette, kui ainult sellega!“ Ta kuulis weel praegu ta hõbeselget häält, nägi ta rääkiwat pilku ja süütut punastamist. „Mu Jumal, ja see pühadus on minu naine, ja ma ei tohi teda ometi mitte omaks nimetada!“ hüüdis ta jälle.

Lootus, et ta teda jälle kord näha saab, waimustas teda. Armastust ei tohtinud waene parun talt mitte lootagi, waid ainult sallimist poja pärast. Tuli-wihaseks läks ta iga kord, kui ta protsessi peale mõtles, selle põhjuse ja oma laimawate, häbemata kirjade peale.

Waene paruni ratsu pidi kõigi nende tundmuste eest, mis parunit kord-korralt waldasid, oma nahaga wastutama. Kui parun meelt heitis, kihutas ta tuhat-nelja; tuletas ta aga oma abikaasat meele, siis sõitis ta sammu; kiiret traawi laskis ta kartuse ja lootuse korral.

Wiimaks jõudis ta isade lossi, ilma et teadis, kuidas. Seal paistis talle kõik tühi ja paljas olewat. Ta tahtis lugeda, kirjutada, joonistada, jalutama minna, ehk mõnda naabrimõisnikku oma ilmunisega üllatada — kõigest sellest ei tulnud midagi wälja. Ta süda ihkas ilusa kuju järele, mis temale end oli ilmutanud. Ta tahtis Alam-Sõitu kaugeltki näha.

See palawik oli, kui iga teine palawik, päikese loojaminekul ägedam. Parun ei lasknud kedagi enda ligidale, luuletas salmikuid, kirjutas kirju oma abikaasale, kuid pidi nad jälle ära põletama.

Teisel hommikul, kui ta selge peaga üles ärkas, paistis talle kõik teises valguses. Eila oli terve ilm oma roobastest välja läinud, nii paistis kõige vähemalt meie parunile, täna oli ta wana koha peal. Ta imestas tõesti oma eilse tuju üle ja tundis sellest häbi.

„Mis sul wiga oli?“ mõtles ta oma ette ja rebis paha meelega katki kirjad ja laulud, mis ta eilsel, õnnetul päewal oli kirjutanud. „Kas sa hull olid? No jah, sinu nõndanimetatud abikaasa on meeldiw, aga miks sa siis kohe hulluks lähed? Mis rumal romaan see oli? Enne kohtus ühe tüdruku protsessi kaotada, inimestele naeruks ja pilkelauaks olla, siis sa tagasimuretsemiseks selle tüdruku ennast laulatada ja kõige selle peale teda wiimaks weel armastama hakata! Jumalale tänu, Pompejus, et su silmad jälle lahti on! Igale inimesele tuleb wist ühel ehk teisel ajal hullustusehoog peale; sul oli ta eile ja küla kõrtsis pidasid sa ennast kui poisike ülewal.“

Ta läks oma tööle; oli töökas ühe päewa teise järele, nagu ennegi. Et endale selgeks teha, et mõistus ja meeled jälle täitsa terwed on, otsustas ta neljateistkümne päewa jooksul mitte Alam-Sõitu oma poega waatama minna. Ta pidas sõna, ilma et see talle suurt raskust oleks walmistanud.

Paruniproua.

Alam-Sõidus oli harilikus majakorras nii mõnigi asi muutunud. Nii tahtis tädi. Kõik pidi nagu kord ja kohus sündima.

Noorele paruniprouale korraldati oma ette majatiib mõisa suurest hoonest elamiseks. Oma waranduse kasudega wõis ta teha, mis tahtis. Paar toatüdrukut anti talle teenistusesse. Paruniproua aunimi ei tohtinud puududa, ainult tädi ja onuke lubasid endale weel Suusikest wana nime järele hüüda.

Suusike pidas neid uuendusi täitsa üleaurusteks, tädi ke aga tarwillstek.

Nappjalale anti lahutamise üle kõik teated. Kaheksa päewa pärast ilmus ta kirjaliku lahutusepaltwega, tädi ke liss enda poort weel mõned kibedad üt'lused juure, seda nimetas ta „pipra ja würtsi riputamiseks“, ja Suusike kirjutas alla.

Suusikesega sündisid aga imelikud lood. Ta ei wõinud kunagi wäikest Pompejust näha, ilma et suure Pompejuse peale oleks mõtelnud. Kui nüüd ema oma poega suudles, tuli talle ikka meele, et tema ise naine, aga ilma meheta on. Kõige hullem oli aga see, et ta kuidagi seda meest, kelle järele walatud kuju tema wäike poeg oli, ei saanud wihata. Ta katsus seda küll tädi ke meeleheaks teha, kuid seks armastas ta liiga oma poega. Pikema järelkaatumise teel tuli Suusike otsusele, et praun ei olegi wihkamist ära teeninud. Ta ülestunnistus kõrtsitoakeses oli nii otsekohene, rääkis nii heasüdamiselt ja tõsiselt, kahetses oma tegu kõigest hingest — kuidas wõis siis Suusike teda peale seda weel wihata?

Suusike rõõmustaski weel natuke selle üle, et ta tuleb ja poega näeb. Tema tungiwast palwest järel das Suusike, et ta warsti tuleb.

Wahetewahel waatles ta kallist ja toredat briljantsõrmust, mis parun talle oli annud. Teisel päewal käis ta, kolmandal aga weel tihedamini, kallisasjade-

kastikese juures, kus sõrmus selsis. Neljandal päewal pistis ta sõrmuse sõrme ja kandis teda oma toas, — häda, kui tädi ke seda oleks märganud!

Kaheksa päewa läks mööda, wiimaks oli kaks nädalat täis — parunit ei olnud ikka weel keegi näinud. Tädi ke kordas igal hommikul ja õhtul Suusikele: „Näed nüüd, mis tema õrnad isa krokodillipisarad tähendawad? Ta ainult narris sind! Mind ta juba ei saa ninapidi wedada.“ Tagajärjeta ootamisest ja tädi ke kõnede mõjul lõi ka Suusike kahtlema. Sõrmus jäi jälle ehteasjade-kastikesse. Ta waatles seda harwemini ja wajus tihti mõtetesse.

Külaskäik.

Nagu juba öeldud, pidas parun kõige pealt enesele sõna: kolmandal nädalal tahtis ta ka daamide wastu sõna pidada. Ta sõitis oma jäägriga Alam-Sõitu.

Poole tee peal hakkas temale kirikutorn paistma, kus ta laulatus oli olnud. Süda tuksus tahtmata kiiremini. Kui ta küla kõrtsini jõudis, tuli ta hobuselt maha, õieti ütelda sellepärast, et mööda minnes kõrtsmikuga hobusekauba üle aru pidada. Heameelega astus ta sisse ja wahtis ikka sinna nurka, kus Suusike tol päewal oli istunud. Hobusekaubast ei tulnud midagi wälja.

Kui ta wiimaks kaugel üle roheliste wäljade walgeid Alam-Sõidu herrastemajasid päikese käes walendawat nägi, pidi ta tasemini sõitma, sest et tal — kas julgus wõi kindlus, ta isegi ei teadnud, mis asi õiguse pärast — puudus.

Süda läks halwemaks, weri soontes woolas ikka kiiremini, mida ligemaks ta Alam-Sõidu maitserikastele istandikkudele jõudis. Niipalju oli tal ometi meelemõistust, et enese üle imestada ja oma ette pomiseda: „Pompejus, nüüd usun ma tõesti, et sa teda oled armastama hakanud ja seega ka pääsemata kadunud.“ Ta mõtles nii, ja nii see ka oligi.

Walitseja-isand Säblein wõttis ta ukse peal wastu. Tädi ke terwitas teda jääkülmal, kuid wiisakalt oma korralikus wõrastetoas.

„Ülemmaksunõuniku emand,“ ütles ta, „tarwitan lubadust, teile ja paruniprouale külaskäiku teha, et oma poega näha.“

Tädi ke oli silmapilgu kahewahel. Siis ütles ta: „Paruniproua ühes lapsega on oma tubades. Palun teid siis sinna minna. Minu walitsejal on au teid sinna juhatada ja paruniprouale teatada.“ Tädi ke külm kumardus oli parunile märguks, et ta wõib minna.

Suusike nägi teda tulewat ja kaotas ärituses pea. Ta jooksis kärmesti toas edasi ja tagasi, ei teadnud aga, mida ta õieti otsis. Juba oli paruni-herra tulekust teatatud ja wiimane ka sisse astunud.

„Paruniproua,“ sõnas parun kahwatades ja punastades, kusjuures ta süda ütles: Kõik on ilmaaegu! Tema ta on! — „Paruniproua, teie lahke nõusolemine andis mulle julgust...“ Kaugemale ta ei saanud; ta oli kui uimane.

Suusike kogeles oma segaduses midagi, millest ta isegi aru ei saanud ja mida õnneks ka parun ei kuulnud, sest et ta terve hing — silmades oli.

Parun laskis enese toolle langeda. Nüüd wabandast ta, et ta mitte waremini ei olnud tulnud. Suusike raputas tummalt pead.

„Ei,“ ütles parun elawamalt, „ärge otsustage minu üle mu ülespidamise järele. See ei olnud mitte ükskõiksus, see oli surmawõitlus! Ma wärisin teid jälle näha. Ma lootsin enese üle wõitu saada. Aga — ma olen juba ükskord õnnetu.“

„Oma lapse waade teeb teid rõõmsaks.“

„Ah, kallis, mind rõõmsaks! Mind! Lapse waade, kes minus miljoni etteheidet äratas, kes meie ühendamise asemel meid lahutab! Kujutage endale ette, kui teie wõite, kurjategija seisukord, kes oma elu annaks, et teie ees süütult seista.“

„Rahustage ennast. Teie ägedus peletab wäikse inglil teist eemale.“

Parun waikis kaua, kuid ei pööranud silmi Suusikese pealt. Toatüdruk tõi Pompejuse, kes laialisirutatud kätega ema poole hüppas.

Parun oli surnukahwatu, kui ta punapõselist, kena poissi nägi; tummalt ja kangelt, kui marmorikuju, jäi ta toolile istuma.

Ehmatades märkas paruniproua ta kahwatust. Ta küsis wärisedes, kas tal paha on. Parun raputas tasa pead ja tegi käega liigutuse, et ta midagi ei taha. Wiimaks tõusis ta püsti, et lapse juure minna.

Noor ema kumardas oma lapsukese üle ja ütles: „Pompejus, anna sellele herrale kätt, ta on sinu isa.“ Wiimased sõnad rääkis ta segaselt, sest et ta kõwasti nuttis.

Parun põlwitas lapse ette, suudles ta käekest ja wõttis ta ümbert kiinni, et oma poega esimest korda kaelustada. Paruni näojooned jäid muutumataks, kuid heledad pisarad woolasid tal üle palgete.

„Sina, sina?“ küsis imestades wäike ja sirutas käe mängides ta läikiwa uuriketi järele. See tõmbas oma kalli kulduuri taskust ja andis ta ühes ketiga poisile, öeldes: „See on sinu!“ Suudles poissi weel kord, tõusis üles ja hüüdis: „Nüüd näen ma oma kadunud paradiisi!“

Ta astus akna ette ja wautis tardunud pilgul wälja. Wäike Pompejus hüppas ema juure, näitas talle uuri ja ütles: „Ema!“ Suusike ei wastanud aga midagi, waid nuttis weel ägedamini.

Parun waikis kaua. Teda põrutasid wastupidised tundmused hingepõhjanil. Wiimaks läks ta pikkamisi paruniproua ette, seisis, kui oleks tal raske tunnistus üles tunnistada. Ta silmad olid tarretanud ja pisarais; ta huuled tõmblesid närwlikult, kui oleks ta tahtnud kõnelda, kuid walu surus nad jälle kinni; rind kerkis ja wajus tormilikult. Suusike peitis oma näo rätiga, — ta ei wõinud paruni otsa waadata. Näpud liikusid tal wastu tahtmist mööda poja käharaid juukseid.

(Järgneb.)

Hakkab juba mõtlema.

Juku (seitsme aastane): „Ema, ütle mulle ometi, kuidas teeb Jumal inimesi, kas käega wõi mafiinaga?“

Partisaanide salga juht Jul. Kuperjanow.

Sünd. 29. sept. 1894.

Surn. 2. weebr. 1919.

Üks lugu.

(Järg 3.)

Ühel päewal, kui ma linnast laagrise tagasi tulisin, leidsin ma oma kajutist Schleiffsteini eest. Ta oli Tscheli laagrilt siia üle toodud ja komandant oli talle luba annud minu kajutisse elama asuda, et ühes töötada, mis lõbusam olewat. Et tal kasti täis kuivatatud kala, suur pott margariini ja weel muud sellejarnast kaafas oli, siis olin ma selle ülekolimisega põhjusemõttelikult nõus ja käskisin Kostat laudadest koika kokku lüüa.

Ohtul näitas Schleiffstein mulle omi töid.

Ühest suuremast portreest oli ta ise wäga waimustatud ja küsis mu käest, kas ma kujutatud isikut ära tunnen. Ma ütlesin, et seal ei ole tunda midagi, see on ju Tscheli laagri laatsfaretü supikeetja Gromow. Siis pani ta portree jälle nurka ja ütles, et mul kunstniku film puududa. See on Hindenburg, aga mitte kellegi supikeetja Gromow.

Ohtul teed juues seletas ta mulle pikalt ja laialt, kuidas ta Pariisis elanud, maalikunsti õppinud ja ükskord ühe kuulsu Norra maalikunsti professoriga kufagil rahwapidul wõidu kotis jooksnud. Et ta tee juure hea kausitäie walgeid saia kui-

wikuid tõi, siis tegin ma näo, nagu huwitaks mind ta jutt äärmiste piirideni.

Teisel päeval teatas ta mulle, et komandant ühes adjudandiga ta juures käinud, ta töid waadandud ja soowi awaldanud midagi temalt mälestuseks saada. Et tal aga praegu wäärilisi valmistõid ja ka mingisugust iseäralist algupärast ainet ei ole, siis teeb ta ühe koopia. Komandant awaldanud nõusolemist ja homme tuleb ta minuga ühes linna adjudandi korterisse, kus me seltsis töötama saame.

Ma ütlesin, et see on väga tore, seal saab meil kahekesi lõbus olema, pole karta, et aeg igawaks läheb, ja kui sul on, siis anna mulle wiis marka, mul läheb hädasti tarwis ja ega ma sind ka hädasse ei jäta, aga portree maalimiseks on sul pean tunnistama, kuunis head anded.

Ta andis mulle wiis marka ja ütles, et maastik ta käes hästi õnnestada ei taha, ja kui wahel midagi sellesarnast ette tuleb, et ma teda siis awitada wõiksin.

Ma ütlesin, et see on iseenesestki arusaadaw ja selle üle ei maksa pikemalt pead murda.

Teisel hommikul täksime seltsis Emma.

Ma asusin kohe tööle ja Schleiffstein tegi sedajama.

Ta hakkas Rubens'i „Kristus ja Magdaleena“ kopeerima.

Lõuna ajal ütles mulle Schleiffstein äkisti:

„Üle tee olewast kontori aknast piilub üks plika õige uudishimulikult sija. Oled sa teda waremalt tähele pannud?“

Ma tegin ilmsüüta näo.

„Misugune plika?.. Kus kohas?.. See on ju wana eit!“

„Kuidas nii!.. Sa waata paremini. Minu arwates on ta kaunis wärske alles... Mis sa arwad, kui talle ühe õhumušu saata?“

„Tee, kuidas arwad... Waata aga, et sa sisse ei kuku. Sa tead, et wangidel keelatud on erainimestega igasugune läbikäimine. Saab adjutant seda teada, siis saame mõlemad tuulata!“

Schleiffstein lõi käega.

„Noh, ära kardal! Selles asjas olen ma juba küllalt kogenud wares... Sa näed ju, et plika ise peale tormab — pole meie süü!“

„Mismoodi ta ise peale tormab? Ta seisab akna all ja waatab lihtsalt uulitsale. Wõib olla, ootab ta kedagi...“

„Sa waata paremini, sõber. Uulitsa esu ei huwita teda põrmugi. Kõik ta tähelepanek on meie akna peale kontsentreeritud... Sa tule lähemale, ära kardal... Naiste juures peab julge olema, wiisakusest ei pea nad suurt lugu. Mida julgem, seda rohkem edu, iseäranis siin Saksa maal, kus naisterahwad igakülgsest rafineeritud on.“

Ma astusin pintslit ja palitrit käes hoides akna alla.

Mind silmates hakkas plika muigama ja nikutas terwitades pead. Ma ei teinud wälja, et ma seda tähele panin. Ma pöörafin ära ja tegin üksluisse näo.

„Mis plika see wõib olla? Mõni kontoriteenija — wahel huwitust!“

„Olgu ta kontoriteenija ehk kõõgitüdruk, ja kui kunstnik pead hindama ta wälimust, aga mitte ta efukufjet, ja selle peale rõhku panema ning sellega rehkendama.“

„Wälimuse järele hindamine on ekslik — peasi on hing!“

„Ilma mõtteta lause! Lihtne sõnade kombinatsioon ja muud midagi! Naisterahwa juurest hinge otsida on niisama asjata, kui roti pesast müna! Naisterahwas wõib elada siin planeedil mõnussat elu ainult siis, kui ta ilus on. Naisterahwas, kellel wälimust ei ole, ei ole naisterahwas, waid lihtsalt inimene, olemus mehe ja naise wahel, nii ütelda keskjugu esitaja. Naisterahwas on loodud, et mehes elule kutsuda armastust, kirgede mõllu — ainult selleks.. Kõik muud ülesanded, mida naisterahwale katsutakse külge määrida, on ainult luule ja muud midagi. Wõib aga naisterahwas, kellel ilus wälimus puudub, kes inetu on, sinus kirgede mõllu elule kutsuda oma eeskujuliste hingeomadustega?.. Minus küll mitte...“

Ma löin käega.

„Jäta see kilplaste mõttetarkus ja hakkame parem tööle. Kunas sa nii pildi walmis arwad saawat?“

„Pildiga on aega küllalt! Meie wangielule ei ole weel lõppu näha... Ma tahaksin aga heameelega sellele ilusale näkile natuke nalja teha... Ta on wist päris ükski seal?“

„No, kust mina seda tean, kuradi kurat! Mulle niisugused poisikeste tembud ei meeldi põrmugi... Tee, mis tahad, aga jäta mind rahule — mul on oma töö teha!“

Ma pigistasin järsu liigutusega pika ussi ultramariini palitritele ja hakkasin seda energiliselt karmiiniga segama Schleiffstein istus akna alla ja hakkas käega mingisuguseid märke tegema.

Ma tõusin üles, nagu tahaks ma molberti natukene eemale nihutada ja wiskasin wargse pilgu aknast wälja. Naisterahwas toetas end wastu akna piita ja wastas Schleiffsteini märguandmistele peale peanikutamise ja muigetega.

Ma lükkasin pahaselt palitri kõrwale ja panin paberossi põlema.

Mõni naisterahwas wõi asi. Esimest korda näeb wõõrast meesterahwast ja juba teeb sellega nalja, nagu wana tuttawaga. See on jee kuulus Saksa kultuur! Sõnnik on jee, aga mitte kellegi kultuura. Wõta kaigas ja tõmba sija ja sinna! wat sul siis kultuura. Kui ma ühte inimest armastan, mis mul siis teistega weel tegemist on? Sigadus, sigadus ja muud midagi.

Aga hea küll! Ei ole mul enam midagi teha tegemist. Ma ei tee wäljagi, kas teda on seal wõi ei ole. Ma ei lähe lihtsalt akna ligdalegi. Ehk kui ma lähen, siis näitan talle ainult, et ma siin olen, aga ta poole ma ei waata ühe ainu pilgugagi. Las ta teada, et kõik mehed endid mitte nii kergesti ei lae wõrgutada. Tõsi! armastust ta ei

tume ja ei mõista kunagi tõsiselt armastada. Seda olen ma ammugi tähele pannud.

Ei pane ma teda enam tähele ja muud midagi... Ja mis ma seal ikka kätte saan? Nüüd huwitab ta mind, aga mõne aja pärast? Siis on ta mu meeletst jäljeta kadunud. See on kindel. Praegu olen ma niisuguses seisukorras, kus mulle iga nais-terahwas meeldib, sellepärast, et mul võimata on teda kätte saada. Mul puudub vabadus ja ma ei või nii talitada, kuidas ma tahan. Armastust ei ole siin mingisugust, vaid see on libine instinkt. Mul on kõwa tahtejõud ja ma võin oma tundmuste üle valitseda, kuidas ma tahan. Mõistus peab ikka tugewam olema kui tundmused. Ainult siis saab ilmas elada. Suitsetamise olen ma mitu korda maha jätnud ja see nõuab ka suurt tahtejõudu. Igaüks ei saa sellega toime. Petrov imes ööd ja päewad kompvekkka, nuuskas peenikest pipart ja tegi kõik maailma imed läbi, aga suitsetamist ära wõõrutada ei suutnud. Ma sain aga sellega igakord ilma wäliste abinõudeta toime — ainult oma kõwa tahtejõu waral. Mul on karakter. Tänašest päewast ei tee ma sellest naisterahwast midagi wälja. Kui teda kõik meesterahwad ühesarnaselt huwitawad ja ta juba esimestest silmapilgust nendega kokeeteerima hakkab, siis ei ole ta minu maitsjale wastaw iseloom. Las Schleiffstein ajada armulugu, nii palju kui ta heaks arwab, peaks ta ainult kõige selle krempliga sisse kukkuma ja adjudanti talle sellekohase kõlbluseõpetuse andma, küll ta siis teab, niisugune juudimolu! Ta ei wõinud Tachelis elada, teda oli siia tarwis. Niisugune tolgus!

Ma wiskasin aranäritud paberossiotsa nurga ja jäin altkulmu Schleiffsteini otsa vaatama.

No, mis wõib üks naisterahwas temas huwitawat leida?

Kõwer nina, kollased silmad, nagu kasjil ja suur pea. Mina ääres on ifegi soolatiiligas. Ja kui just tähelepannes waadata, wõib näha, et teine silm teisest märksa pisem on. Ka nina on teise külje peale wiltu, selle juures ei ole kahklust. Kaugelt ta wõib teatud huwitust pakkuda, sest siis ei ole kõike seda näha, aga ligidalt ajab ta oma wälitusega igauhe naerma. Ja tal ei ole ju põrmugi ilutunnet. Kunstist ei saa ta põrmugi aru. Joonistama wõib igauks õppida ja kopeerimine ei ole kunst.

Nii kui luuletuses ei ole siis sugugi tähtis, waid worm, stiil, sõnade muusika, nii ka kunstitöodes. Ei ole sugugi tähtis pildi siis, waid stiil, jooned, wärwide muusika.

Kas see ei kõla, näituseks, ilusti:

Õ, sullamja, silwandoora
 Õ, sullamja, gilwanjiifi.
 Weel brilljandsoori prihadoora
 An binfagaani ja brindiifi!
 Ma sakradoolo ja trakwiifi
 San trikapika tiffaliira
 Ja tiwaltiwa tripaliifi
 Ja pikarolla filladiira!

Siin ei ole mingit mõtet, aga siin on suurepärane muusika. Schleiffstein ei saa aga sellest

karwawäärki aru. Reklaami ta mõistab teha, ennast kiita ja oma wõimisi ülistada, selle peale on ta mees. Suur molu ja muud midagi!

Ma läksin magamisetuppa peegli alla ja hakkasin oma kogu uurima.

No, mis mul wiga on? Eiiga kõhn näen ma wälja, kuid naisterahwastele meeldiwad kõhnad mehed rohkem kui paksud. Paksul ei ole ju mingit wormi ega nägu — üks raswarull ja muud midagi. Need kuradi araneetud wistikud otsaesisel loowad wäikse deffekti, kuid see on detail — üleüldist näowormi see ei muuda. Ja näowormil pole ju mingit wiga. Schleiffsteini nägu pole ilusam põrmugi. Mul on küll suu ümber wäikesed korisud, aga need ei paista kaugelt wälja. Wõib wurrud kaswada lasta ja siis on nad täiesti kaetud. Ja Schleiffsteinil on igatahes niisamasugused kortisud.

Ma läksin tagasi ja lasksin uurima pilgu üle Schleiffsteini näo libiseda.

Ei ole tal kortisuid näha. Aga selle eest on tal jälle kõrwad suured ja peast eemal. Muidugi ei ole tal just, dieti ütelda, mingisugust. Aga inetu ei ole ta ka. Kuid ta on juut ja naisterahwastega jutuajamises jääb ta minust igatahes taha. Selle peale olen ma julge, selle peale wõin ma kibla wedada.

Ma läksin jälle teise tuppa, wõtsin kotist raha ja wiskasin üles. Kui küll ülespoole jääb, siis armastab plika mind, kui kiri, siis ei. Oli kiri. Ma wiskasin uuesti — et kindlasti teada saada, peab kolm korda wiskama. Oli kiri, siis jälle kiri.

Ma ei mõista wifata, see on kindel. Raha peab keerlema õhus, mul aga ei keerle ta põrmugi. Ka ei näita see tühi wigur sugugi dieti. Ma wiskasin uuesti: kui küll on, siis olen ma surnud, kui kiri, siis elan ma alles. Oli küll.

No jah! Ei näita see sugugi dieti, see on kõik tühi wigur. Aga kui mul palitri peal smaragdiroheline on, siis armastab ta mind, kui ei ole, siis ei armasta.

Ma teadsin, et ma kord selle wärwi sinna pigistasin, kuid kahklestin siiski, kas sellest weel järele jäänud on.

Palitri peal oli ribake rohelist. Kas see just smaragdiroheline oli, ei wõinud ma kindlasti öelda, kuid kinnitasin siiski iseendale, et see tõesti smaragdiroheline on ja mitte mõni muu roheline.

Tähendab, ta armastab ikkagi mind... Aga armastagu — mina temaga küll midagi tegemist teha enam ei taha.

Terwe päewa läbi ei läinud ma kordagi akna alla, waid töötasin pildi kallal, ehk mul küll selleks igasugune isu puudus.

Õhtul ära minnes läks Schleiffstein akna alla ja kummardas wiisakalt jumalagajätmiseks.

Ma tegin, nagu ei näeks ma seda.

Kui me uulitsale olime jõudnud, tegi plika akna lahti ja waatas meile järele.

Schleiffstein pööras end tihtilugu ümber, waatas tagasi ja muigas igakord.

(Järgneb.)

Enamlaste õhwrud Rakweres.

Jutt niuleiwast.

Oswi.

Töomes Peeter Saarik sammus tugewalt astudes koju poole. See päew oli läinud jälle, nagu kõik sarnased surma poole, aga teadmata oli, kas sellestki päewast mingit kasu wõis olla. Praegune elu on ju nõnda wilets, et kuidagi ei saa ära elada, sellepärast oli Peeter Saarik sunnitud ükskõik mis-sugust tööd otsima. Ja see juhtus temale õnneks: ta leidis teenistust ühes kohalikus wabrikus, kus küll tolmused ehitused ja huugawad masinad, aga see ei tohtinud takistuseks olla. Peeter oli sellegi üle õnnelik, et õhtuti teadis: üks päew jälle teenitud, ikka mõni kopik rohkem.

Waba päewatööst, oli nüüd Peeter Saarik koduleel. Pärnu maantee nurgal wõttis ta lehenaiselt lehe, keeras selle hoolikalt kokku ja pistis tasku.

„Noh, mis uudist täna lehes on? Teil ju kõik lehed käepärast, eks te ikka tea!“ tegi Peeter naisega juttu.

„Mis uudist — mitte midagi iseäralikku. Enamlased jälle tagasi löödud ja..“

„Ega pole kuulnud, kas hakkame warsti saia ka saama? Näe, nisulaew jõudis juba Tallinna, eks siis pea saama kah!..“

„Tea's, kes meile saia annab. Hea, kui nisuleibagi on, nii pooleks rukki ja otradega. Eks sai saia sakstele.“

„Ei noh, kui ikka nisuleib walmis, ega siis sakjad ükski saa, siis saame meie kah!“

Sia juure weel tähendades, et tänane leht wõlgu jääb, läks Peeter edasi.

Im oli ilus. Pealeõunane talwepäike, mis lõuneti Tõnismäel juba lund sulatas, oli nüüd külm ja õudne. Uulitsanurgal seisis miilitsionäär ja tagus jalgu külma pärast. Seda meest Peeter tundis. See oli tema endine ametwend, kes aga nüüd endale nähtawasti parema koha muretseanud.

„Tere, sõber, mis uudist?“ küsis Peeter Saarik harilikul toonil miilitsamehelt. „Kuidas ka lood lähewad?“

„Õige wiletsasti, ega pole kiita midagi. Muudkui orja aga ja nälgi.“

„Mispärast siis nälgida?“ imestas Saarik.

„Sul ju hea palgaline koht. Aga waat' minul — paar rublakest päewas ja see on kõik.“

„Mis selle raha purugagi teha, kui midagi süüa pole. Aja kas kõik kohad läbi, aga suutäitki ei saa. No, see on ju nälginine... Wa' wilets haggana leib juba tüütab ära. Kartulitest ükski pead elama, muudkui jöö neid... Mõnikord keedan pisut teewett ja joon niisama wihalt, ega's sahariini wõi suhkrut suuda osta. Ja mis see sahariini-lärtski on. Kihwtine aine.“

„Äst ju niipea ei parane, aga wast saab loosse niipalju pööret, et ometi näljast wõib pääseda. Wäljamaalt tuli ju nisulaew, warsti jõuawad ka heeringad päralt... te muidugi teate sellest ise paremini. Eks siis nagu pisut lahkemaks lähe, kui jälle mõne aja tagant nisuleiba wõid süüa. Palju küll ei saa, inimest ju linnas suur hulk, kes nisu järele jooksewad. Weerand naela, wõi, ütlemele, noh, pool naela ikka hinge peale antakse.“

„Ah, arwate, et antakse? Mina ei tahaks seda küll nii ruttu uskuda. Näe, minu õemes on rahwawäelane, ma puutun temaga tihti kokku.“

Palupera „uus mõisaherra“ — töörahva nõukogu esimees.

Tema räägib: nisu weetakse sadamast kroonu aiatadesse. „See läheb kõik kuni wiimseni sõjaväele, ei siit saa elanikud teragi,“ ütleb ta. Noh, mida sa's selle kohta veel arwad? Pühi suu puhtaks.“

Saarik tegi halenaljaka näo, nagu oleks tal miskisugune asi luhta läinud.

„Wõi minagi seda usun, et kohe nisuleiba saame... Niisama arwasin, et kui laew siin on, eks siis peaks ikka tagajärge kah olema. Kõik on ju nälgjas. Aga, näe, arwatakse: eks wõi edasi nälgida.“

Saarik jättis miilitsamehega jumalaga, ja kui ta niiviisi kõik teedärsed wiisidid läbi teinud, jõudis wiimaks koju. Ta elas ühes wäikeses majas Pärnu maantee ümbruses. See oli wana, Noa-aegne ehitus, mida majaperemees õige harwa usaldas parandada, aga seda rohkem temast lootis raha saada.

Kui Peeter Saarik tuppast astus, oli see külm ja pime nagu kelder. Saarik tundis külmawärinaid, mõeldes kogu ilma elu peale. Üksinda oleks küll õudne sarnases kongis elada, aga õnneks oli tema juures veel tööoorimees Piits korteris. Tema näis elu pisut pareml ja lõbusam olewat.

„Mh...“ mõtles Saarik endamisi, mütsi ja palitut warna wisates, kuna ta ahju katjus, kas see wast weel soe on. „Kurad wõtaks, nüüd nälgin niisama, keegi ei küsigi, kas oled täna süüa jäänud wõi mitte. Ah! on ka nagu jäätükk, ime, et weel tuba sooja hoiab... Ja, näe, räägiwad, et nisuleiba ei saagi... Noh, see on ju tõsi, et laew siin on, aga kellele ta siis siia sõitis? Mine tea, ehk pööras tagasi... Saksad ei saanud wiist hinnaga hakkama...“

Nõnda targutades, oli Saarik sööma hakanud.

Ta näris külmi kartulid, mis lõunal järele jäänud, hammustas silku ja havana leiba ning rüüpas peale musta kohwivedelikku.

„Mm... ei tea“ — Saarik hammustas silgul pea offalt ära — „mis sellel Piitsal täna arus on, et wähest koju ei tule. Kell juba pool kuus. Aga noh, tal ehk täna rohkem tegemist. Ta ju weab igasugust kraami, külap ta nisuleiwastki midagi ikka teab. Ah ja,“ tuli selle järele Saarik mingisugusele mõttele. Ta tõusis laua äärest üles ja wõttis palitu taskust ajalehe.

„Pime juba, ega ei näe, kas wõi riku silmad. Lambiwalgust pole ka, otji wõi terve linn läbi. Lektar tuleb ka palju maksma.“

Teades, et lehe lugemine wõimatu, heitis Saarik woodisfe. Siin andis ta oma mõtetele täieliku wabaduse. Esiteks keerlesid need päewase töö juures, siis muutus mõttelõng ikka keerulisemaks ja murelikumaks. Saarik arwas, kas saab ikka nisuleiba wõi ei saa, ja kui saab, siis kui palju nael maksma läheb... Aga lõpuks pidi ta enast sellega ikkagi rahustama, et nisuleiwast ilma wõib jääda.

Tuba oli nüüd üleni pime. Kulunud ja „elatanud“ seinakell tiksus ühetooniliselt ja see oli Saarikule nagu unelaul. Ta tundis end olewat jälle wanal heal ajal, wiibides kusagil ilusas toas, laua ääres ja peenikesi toitustid ja nisuleiba süües. Wiimase suutäie juures kuuldus mingisugune mürts, nii et magaja magusa suutäie pärast keele oleks ära hammustanud ja — ta ärkas üles. Keegi oli tuppast tulnud ja lõi ukse enda järel kõwasti kinni.

„Kes seal on?“ küsis Saarik uniselt ja pahaelt, teades, et ilus uni mõõda läinud.

„Kes muu, kui mina,“ kostis jäme vastus.

„Ah, wõi sina, Piits! Ma olin wähe nokas-tama jäänud, wäsimus kippus peale. Ja nii oleksid wargad kas wõi kõik majakraami ära wedanud.“

Pimeduse tõttu ei näinud Saarik, mis kaas-üüriline praegu laua juures nokitses. Ta tahtis juba küsida, kui sealtpoolt ennem küsimus tuli:

„Noh, mis sa's unes nägid?“

„Niisugust und pole ma kaua näinud. Ma olin kusagil Saksa majas, sina ikka olid ka nagu seal... Ilus mööbel, kõik puha samet... Ma istusin toreda laua taga ja sõin lõunat... Kõikfugu peenikesed toidud ja söögid, et ei teagi, kust alata. Ja kas sa tead, nisuleibki oli laual, niisugune ilus, walge. See nagu oli alles nüüd tehtud... tead, niisulaew, noh... Ma hammustasin juba mitu suutäit, aga siis tulid sina, pagan, ja äratasid mind oma müraga üles. Eks sa mõistnud ka hiljem tulla...“

Saarik tõusis woodist ja läks püksa kergitades laua juure. Piits sõi seal alyne suuga, noaga leiba lõigates ja oma ette nohisedes. Pisut aega kestis waikus. Ainult kell tiksus igawalt seinale.

Siis küsis Saarik:

„Kas töid tänase tshekileiwa ära?“

Piits waatas toorelt-kawalalt Saariku poole:

„Nisuleiba saime täna. Jah, ometi saime. Ega see laew muidu oleks reidil seisnud!“

„Mi-is?“ hüüdis Saarik, imestanult püsti karates... „Nisuleiba antakse, ja sina ei räägi sellest sõnagi. Kas wana poemes Tüürk ikka õigust ütles?“

„No miks ta's ei ütlen! Niisuke ilus walge teine!“

„Kas on maik ka hea? Sünnib ikka süüa?“

„Näh, nüüd, nisuleib ei sünni sul süüa! Aja jisse, nii et küll saab!“

„Peaks ikka endale ka tooma. Ega tea, kas pärast saab! Näe, räägitakse, pidada niisu aina kroonuladudesse weetama!“

„Kroonuladudesse muidugi, kuhu mujale! Ega seda kusagile kauplusesse wõi meie keldri hakata saatma!“

„Noh, Piits, näita, misjube see leib siis on? Eks Inglise niisu ole igatahes parem, kui meie wa' haganad!“

Saarik tahtis juba käe laual olewa leiwa-kannika järele sirutada, kui Piits wastu astus:

„Oota'nd, mis sul nii häda! Ja kes teab, jödd weel suure näljaga kõik ära, mis siis!“

„Ei noh, ma ainult waatan. Ega pole niisugust tooma kaua näinud!“

„Ah — waata siis pealegi. Wõid ju weidi maitse-da kah!“

Piits sõi edasi, kuna Saarik kannika wõttis ja seda waatlema hakkas. Niipalju kui pimedaks wõimalik, katsus ta umbkaudu leiwa wälimust ja wärwi näha, ja jõudis wiimaks otsusele. Siis murdis ta kannika äärest kena tüki, hammustas ja maitstes. Kui nisuleiwa proow suus juba sulanud, wõi Saarik imelikku näo ja ütles:

„No, kas tead, see nisuleib pole parem ju-gugi, kui meie oma Cesii sõklad! Mis nad uskus-tawad wõõra asjaga! Puha kaerte segu!“

Piits naeris laia suuga.

„Ha-ha! Sina usud kohe, et see nisuleib on! Kes meile seda annab! Aitab haganatestki! Muidu waletsin! Täna weidi rohkem kaerajodi sees, sel-lepärast ilus ja walge, kui nisuleib!“

Saarik wiskas leiwakanika wihajelt lauale, waatas kord tusajelt Piitsa poole, ja sõnas, woodi heites:

„Piit, kurat! Tütsas oma nisuleiwaga!“

Däewakaja-kupleed.

I.

Walgekaart, punakaart...

aga meie ihukaart —

leiwakaarti, leiwakaarti, leiwakaarti.

Päästab mõndagi wast meest

kimbatusest pasji eest

leiwakaarti, leiwakaarti, leiwakaarti.

Kas sa oled satt wõi sõit,

selleks on nüüd kõhu mõdi

leiwakaarti, leiwakaarti, leiwakaarti.

Armuandi palub sant,

wõta wastu temalt pant —

leiwakaarti, leiwakaarti, leiwakaarti.

II.

Armsaks läinud kaelapael:

kümme marka worsti nael —

wabamüük, wabamüük, wabamüük.

Neiu kõnnib Wiru peal,

müüksab külge mulle seal, —

wabamüük, wabamüük, wabamüük.

Ära taksi otstigi,

maksa nii, kuis küsiti, —

wabamüük, wabamüük, wabamüük.

Ennast ihu, hingega

wõid nüüd turul' wiia sa, —

wabamüük, wabamüük, wabamüük.

III.

Enam „kerenski“ ei käi,

tema asemele jäi

ober-ost, ober-ost, ober-ost.

Asti on siis õige hull,

kui wast taskus puudub sul

ober-ost, ober-ost, ober-ost.

Annad kulund kopika,

siis saad kohe kuulda sa:

„Ober-ost! Ober-ost! Ober-ost!“

Rahaga on päris jant,

meele tuletab ka jant:

„Ober-ost! Ober-ost! Ober-ost!“

Matu Poks.

Kaardimoor.

Peet Lõke.

Taewake, kui ebausklik ma olin! Ma ei oska seda praegu enam endale ette kujutada! Ma uskusin unenäguisid, kaardimoores, käetarku ja kui wares katusel kraakus, olin ma kindel, et keegi sureb. Kõige rohkem uskusin ma aga kaardimooride ja käetarkade imeliku ettekuulutamise wõimesse. Ma tundsin nende wastu suurt aukartust ja pidasin neid ülihoowulisteks olewusteks. Kui ma majast mööda läksin, kus elas kaardimoor, watasin ma pühaliku wärinaga wiltsas keeles kirjutatud silti maja ukse kohal ja sügawin aupakklikult nina; miks just nina, seda ma ei tea, aga küllap see wist harjumuse wiga oli.

Oma ebausku põhjusel elasin alati juures hirmus, sest ei läinud peaaegu päewagi mööda, kus mingisugune saladuslik juhtumine jälle saladust ette ei oleks kuulutanud. Ja peaaegu igal ööl nägin hirmsaid unenäguisid, millest juuksed tõusid peas püsti ja külm higi kerkis otsaesisele. Ma ei julgenud kuhugi tööle minna, sest et unenäod halba kuulutasid, ma ei julgenud naist wõtta, sest et kõik tundemärgid mulle tigea naise tõiataid.

Ja kõige selle tagajärg oli, et mu näpud teenistuse puudusel warstigi tasku põhja ulatasid ja nälg ukse wahelt sisse piilus. Kaheldes waatasin oma oredat kajakat ja pidasin nõu, kas teda pandimajasse wiia wõi ei. Kui ma ta pandimajasse wiin, tuleb mul wäljas käia õhukeste suwipalituga, mis talwise külma eest ei warja, ja wana on, kui ma aga kajakat pandimajasse ei wiia, pean nälgakappa imema.

Siis tuli mulle õnneks sõber Waatkuslugu appi.

„Kas tead,“ sõnas ta. „X. kontor on tore koht waba. Kuus tundi päewas tööd ja kuus sada rubla kuus palka.“

„See on tõesti hea koht,“ tähendasin ma.

„Noh, siis on kõik korras,“ jätkas sõber. „Ma aitan sinu selle kohta peale ja sa hakkad teenima.“

„Hea küll,“ wastasin ma, aga südant närts juba kuri etteaimdus: sealt ei tule head!

Ja sel ööl nägin ma hirmsa unenäo. See oli nii hirmus, et ma otsustasin sõbrast soowitud kohta peale mitte minna. Mu süda jäi rahule, kui oleks suur hädaoht möödanenud.

„Aha, aitas,“ rõõmustasin ma hommikul ühes ärgates, aga ahwardaw urin kõhus hurjutas mind kergemeelse otsuse pärast.

Mis teha?

„Istusin ja mõtlesin, nii et higitilgad ilmusid ette. Ja siis jõudsin otsusele.“

„Lähem kaardimoori juure. Mis tema ütleb, seda.“

Ajasin kajakat selga ja astusin rõõmsalt uutisale.

„Küll tema juba teab, mis teha tuleb...“ korrasin rahustatult, aga siis korraga tärkas meele, ei mul raha pole. Ja kaardimoor wõtab muidugi kaks-kolm rubla korra eest.

Hirmuhigi kerkis mulle otsaette. Taewake, kas ka selle lootuse pean nurka heitma?

Aga ei. Nõu peab leiduma.

Astusin sõbra Waatkuslugu juure.

„Laena mulle wiis rubla,“ nurusin ma. „Tahaksin lõunat süüa...“

Sõber polnud kade mees ja pistis mulle wiie rubla asemele koguni wiisteist rubla pihku.

„Küll siis tasud, kui kohta peal oled,“ sõnas ta.

Tänasin kõigest südame põhjast ja tõttasin otsesed kaardimoori juure.

Olin juba paar nädalat tähele pannud, et minu elukoha lähedal kõrwalises põikuliitjas seis silt saladusliku pealkirjaga: „Ettekuulutaja. Kuulutab tulewikku ja minewikku kaardite ja näojoonte järele.“

„Misjugu ise tabawa kohta nad kõik endile wälja oskawad walida,“ imestasin ma. „Kitsas, pime uulits, õudne ahwardaw maja, — kõik nagu loodud saladuste jaoks.“

Koputasin.

Kortisus koltunud näo asemel, mida arwasin näha saawat, ilmus uksele keskealine naisterahwas. Tal olid seljas mustad riided ja nägu saladuslik kui sügisene öö.

„Te tahtsite tulewikku wõi minewikku teada saada?“ küsis ta, wõttes lauast kaardipaki.

„Muidugi ikka tulewikku,“ wastasin aukartlikult. „Minewikku ma juba tean.“

„Aha, seda wõib kohe.“

Ta segas kähku kaardid ja hakkas neid lauale laduma.

Külma judin jooksis mul üle selja... Taewake... Nüüd, nüüd kuulen kõik...“

Ettekuulutaja tõmbas otsaesise mõttes krimpisu ja sõnas:

„Mh... Teie naine saab warsti poja...“

„Poja!“ imestasin ma ja ajasin silmad pärani. „Aga mul ei olegi ju naist!“

„Nu-ja, muidugi,“ jätkas ettekuulutaja segamata. „Nüüd küll ei ole, aga teie wõtate warsti naise ja saate poja.“

„Ah, nii,“ rõõmustasin ma. „Aga kas wõiks ka teada saada, misjugu ise näine on. Kas ta ehk tige ei ole?“

„Ei — ei, mitte sugugi, ta on päris lahkus ise,“ rahustas mind ettekuulutaja. „Ja ta on rikas... Mh, siit on natuke segane... Ei saa aru, kas ta on kindrali tütar, wõi kindrali lesk... Aga rikas ta on, see on kindel.“

„Taewake, kindrali lesk... ja rikas!“ rõõmustasin ma. „Aga waadake, olge head, kas kaar-“

ditse ehk ülewal ei ole, et tal ka armuke on?"

"Ei — ei, mitte midagi sarnast, ta armastab teid kõigest südamest," tõendas kaartimoor.

"Siis on seal ehk ülewal, kus kohas ta elab?... Waadake, ma tahaks teda rutemini üles otsida..."

Kaardipanija waatas pilusilmil kaarta, raputas pead ja sõnas:

"Ei, kahjuks ei saa ma seda ütelda. Niisuguseid asju kaartid ei awalda. Aga ta elab ühes laias uulitsas ja tal on suur maja."

Olin unustanud, mispärašt ma õieti kaardimoori juure tulnud ja pärisin oma tulewase naise omadused kõik põhjalikult järele.

Siis küsisin üliõnnelikuna, kui palju mul maksta tuleb.

Kaardipanija waatas mu toredat kasukat, õnnelikku nägu ja sõnas:

"Kümme rubla."

"Kümme rubla!..."

"Ja... Aga kindrali lesk..."

"Ah soo," tuli mul meele ja ma maksin nuriemata nõutud summa.

Nõia juurest tõttasin otsekohe oma sõbra Waat-kuslugu juure.

"Seltimeses!... Sõber..." hüüdsin juba ukse lähelt. "Kas tead, ma wõtan warsti naise!..."

"Naise!" imestas see.

"Ja muidugi," jätkasin ma. "Ja weel rikka naise! Kindrali lese. Kas saad aru: rikka kindrali lese!"

"Taewake, kindrali lese," kordas sõber üllatatuna. "Aga natuke aja eest ei teadnud ja ju weel midagi!"

Ei tahtnud sõbrale kaardimoori ettekuulutusest rääkida, teades sõbra uskumatust niisugustes asjades, ja wastasin lühidalt:

"Ja... See on weel saladus. Muidugi, koça asjast ei tule nüüd enam midagi wälja. Kui tulewane miljonäär, ei pruugi mul enam tööd teha."

"Ja — ja," tõendas sõber. "Aga koçt ei tee ju kahju. Kes teab, kuidas lood „sellega“ wõiwad minna, siis oleks koçt eest leida."

"Seal ei ole mingisugust kahjust enam," wastasin ma kindlalt. "Aji on otjustatud."

Sellest päewast peale hakkasin ma mõõda suuremaid uulitsaid hulkuma, otsides suurt maja, mis kindrali lese omandus. Käisin läbi kõik tähtsamad uulitsad, küsides kojameestelt, kas nad ei tea mitte kindrali leske, kellel suur maja, aga kõik raputasid eitades pead. Wiimaks naeratas mulle õnn. Keegi uulitsapühkija näitas mulle suure kolmekordse maja peale, mille omanik — kindral alles hiljuti ära surnud.

Pooljookstes tõttasin juhatatud maja poole. Aga oh õnnetust! Mis ma kuulsin! Kindrali lesk olla wana, wana kröbi, seitsmekümne aastane!...

Ja jälle lonkisin ma uulitsatel ringi, otsides kindrali lese maja. Paljudele kojameestele olin juba tuttawaks jäänud. Nad naersid, nähes mind, ja pidasid hullumeelseks. Aga mul ei olnud su-

gugi aega hullumeelne olla. Juba olin ma läbi käinud keskmišed uulitsad, kitsad uulitsad, läbikäigud, aga otšitaw maja ei leidunud. Šegi ühtegi kindrali tütar, kel maja, ei leidunud.

Siis tärkas mulle korraga midagi meele. Taewake, kuidas see mulle enne meele ei tulnud! Kaardimoor ei ütelnud ju, et see maja just siin linnas on. Oh ma loll! See maja wõis ju olla ka wäga hästi Peterburis, Moskwas, ja mina otsin!...

Ühel päewal juhtus mulle wastu uulitsal tut-taw Küllaltsaab, kellega ma wanasti ühes ajutuses teeninud.

"Oled see sina," imestas ta mind nähes. "Kui lahjaks ja jäänud!... Ja waata, saapad sul päris kulunud!... Kas sul teenistust ei ole?"

"Ei ole," wastasin ma kurwalt.

"Ja-a, teenistust on nüüdsel ajal raske saada," jätkas sõber, patšutades oma ümarikku kõhtu. "Aga minul läheb hästi. Pean praegu liha-karni. Raha tuleb, kui raba. Ja ka naine teenib hästi. Ta hakkas kaardipanijaks."

Sõber lähendas oma suu mu kõrwa juure ja sõstas:

"Kas tead, rahwas jookseb kui hull! Ja tema aga aina waletab!... Segab kaarta ja waletab... Ja inimesed usuvad!"

"Kas tõesti?... Waletab?...?" küsisin ma üllatatuna, tundes wähenewat poole oma aukartuseft kaardimooride wastu.

"Ja muidugi. Wõi keegi siis õigust räägib! Kõik waletawad... Ma kolisin uude korterisse, tead sinna M. uulitsasse, mis kitsas ja kõwer, kui taewa tee, aga kauplus on mul linna sees..."

"M. uulitsasse?... Kolmekordne maja wastu kõrget kiwimüüri?"

"Seesama, seesama."

Tundsin, nagu oleks mu sees korraga juut karuselili käima lasknud.

"See on sigadus," karjusin ma kõhkunud sõbrale kõrwa sisse. "Sigadus!... Petta waeste inimeste käest wiimaseid kopikuid ja waletada neile häbemata walet..."

Pöörasin kannu pealt ringi ja jätsin sõbra laiali suuga mulle järele wahtima.

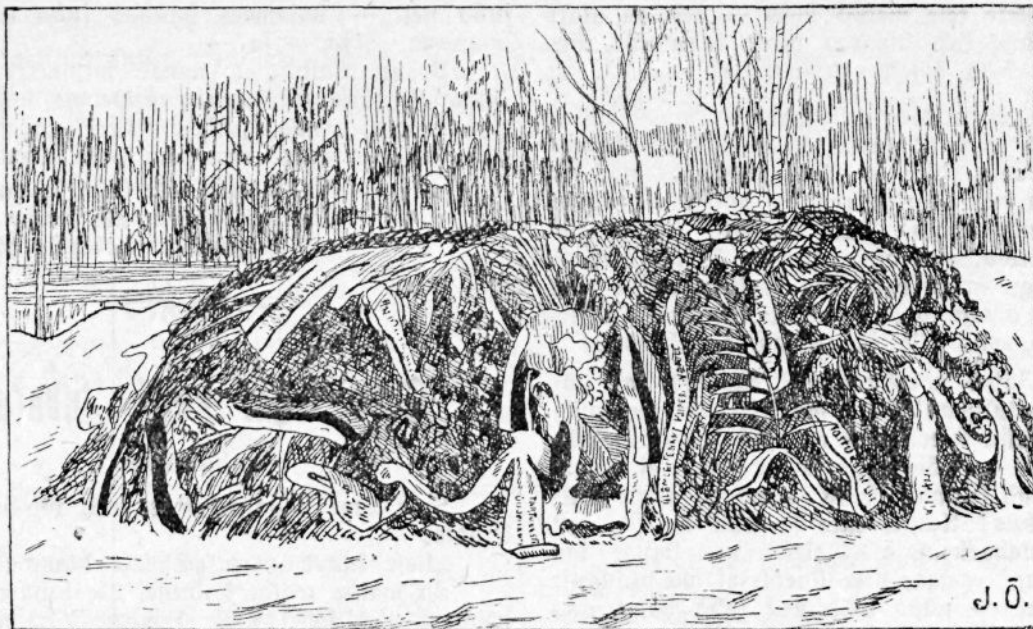
Järgmisel päewal kauplesin enese linna uulitsapragitajaks.

Ka kaupmees wõib oma suure kõneosawusega wahesti sisse lükkuda.

Ostja: „See maksaworst lõhnab nli iseäralikult. On ta wärske?“

Müüja: „Misugune küsimine; alles paari tunni eest tehtud... Ainult maks wõib ehk pisut halwaks läinud olla.“

Kuperjanowi haud Tartus Maarja furnuaial.

Prõua Halliku epistel, mis ta oma mehele, kui see pisut wäsinult koju tuli, ette luges.

(Tõesti sündinud lugu.)

Noh, wiimaks ometi tulid sa koju? Ja jällegi purjus! Ütle mulle ometi, millega peab see kord lõppema?

Mis? Sa ei ole purjus? Hahaha! Ma peaksin siis küll pime olema, kui ma aru ei saaks, et sa praegu purjus oled!

Mis sa ütled? Ma pean vaikima? Noh, nüüd on lugu lahti! Sa ajad õõ läbi kõrtsis ringi, jood enese juua täis ja mina pean nüüd vaikima! Ei tohi sõnagi lausuda, et sa purjus oled!

Sa ei ole ennast kufagil ringi ajanud? Mis sa siis tegid? Kus sa nii kaua olid? Kell on juba kolmweerand kaks ja sa ütled, et sa teatrist tulid? Sa võid seda mõne idioodi walelada, aga mitte minule! Häbene ennast ometi — mis peawad inimesed sinust mõtlema! Ja minust? Sul on nii tubli naine, ja nii kenad lapsed — noh, sa oled neile aga ilufaks eeskujuks!

Ära pomise midagi, ära pomise midagi — nagu räägiksin ma ilma asjata! Sa ei tea ju sugugi, mis sugune hea naine sul on — sellest ei saa sinu sugune idioot sugugi aru — Iase mind aga korraaks surra, küll sa siis näed, mis ma sulle wäärt olin!

Ma pean sind magada lastama! Jah, seda ma usun — nüüd ei wõi sa mind enam sallida! Sa pead kuulama ja ometi korra arusaamisele tu-

lema, et sa ka waremalt koju pead tulema ja kogu õõ teiste idiootidega ringi ei lakuks!

Mis? Sa oled ainult kaks parwepoisji joonud? See on wist weel liiga wähe? Sa ei tohi üleüldse juua! Kas sa ei tea, et see halwasti sinu terwise peale mõjub? Aga mine tea, ehk on sul kufagil salakoopas mõni armukene, keda sa waatamas käid, ja kes su nagu idioodi alati täis joodab? Ja mina, sinu waene naine, pean kodus istuma! Arwad sa, et ma enesele austajaid ei leiaks, kui ma ainult tahaksin? Kümme tükki iga sõrme jaoks!

Mis —?! Mina sinu kallis naine? Kurat olen ma sulle, aga mitte naine! Ei, see on ju kuulmata häbi, kuidas sa minuga ümber käid! See on aga nüüd wist sinu tänu selle eest, et ma sulle jõuluks karbi paberossa ja tule süütaja kinkisin? Kui ma sinu wastu mitte nii hea ei oleks ja sa enesele teise naise kosiks, ma tahaksin teada, kes sulle siis weel õõsel hoowiwärawawõtme aknast alla wiskab. Jajah, keera aga nüüd selg minu poole ja tee, nagu sa midagi ei kuuleks! Ära norise, ütlen ma sulle — ei wõi enam oma sõnadestki aru saada!

Ei, nii palju wiina juua, ja kui see ometi wein oleks, aga kuidas inimene niisugust puskari sisse wõib ajada, sellest ei saa mina küll aru! Aga, noh — see ajab ju pea hulluks, ja ajab siis kõiksugu hullu tükk tegera! — Seda need mehed ju tahawad! Ära norise, idioot, sa ajad juba lapsed unest üles!

Mina pean magama jääma — ei, nüüd sugugi mitte — nüüd jään ma hommikuni üles! Sa ei taha, et ma sulle sinu pattusid ette loen —

aga nõnda olete teie mehed kõik — teil on alati õigus, aga kui teid kuriteo pealt tabatakse, siis ei taha teie seda õigeks tunnistada!

So, wõi mina olen tulehark — idioot niisugune — oled sa mind juba kui tuleharki tundma õppinud — oota, küll sa veel tuleharki tundma õpid, kui sa mu kord surnuks wiastad! Olen ma sulle kunagi halba sõna ütelnud? Ma ei taha ainult riielda, mul oleks praegu selleks põhjust küllalt — aga minu hea süda ei luba sulle seda teha! Wõta omale aga teine naine, küll sa siis tundma õpid, mis riid ja pekmine tähendab!

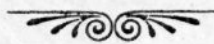
Kas sa jätad norskamise järele, wõi ma kärtan su näo tuliseks! Olen ma seda ära teeninud, et sa mulle selja keerad, et ma sind ainult paluksin, et sa mitte iga õõse nagu idioot ümber ei hulgu, ja nüüd keerad sa mulle selja ja magad nagu muu mulla hunnikus! Kuule, mis sa küll teeksid, kui sul tõesti tulehark naiseks oleks, kes sinuga iga päew riidleks, — aga, sina idioot, ei ole niisuguse naise väärtki — nüüd lööb kell juba kolm, aga ma ei ole veel silma kinni saanud, niisuguse idioodi pärast, nagu sina oled — ja mina waene naine ei tohi sõnagi lausuda, pean majas nagu tumm olema, ei — Kui sina ennast ei muuda, siis ei tea ma küll, millega see wiimaks lõpeb! Nüüd lõõmad sa muidugi kella kümneni, enne kui woodist välja saad — ja mina pean sellega ikka rahul olema, ei tohi sõnagi ütelda, et see mitte õige ei ole! Mis peawad küll sinu lapsed mõtlema, kui nad niisugust idiooti oma silmade ees näewad! Kui sa ainult klaasi weini jooksid, seda wõid sa juua — see ei ole nii kahjulik, aga wiin teeb su hulluks ja maksab ka hirmus palju raha. Ja, kui sa ometi kord ka mulle ühe pudeli kaasa tooksid ja ütleksid, jah, armas naine, katju ka pisut meelt tahutada — aga nõnda hea ei ole sa kunagi! Muidugi, ma teen, mis ma jõuan, ohwerdan enese täiesti sinu heaks — aga see on nüüd sinu tänu! Juhtun ma sulle aga ühe sõna ütleva, siis hakkad sa juba urisema! Ma ei taha ainult skandaali teha ja lapsi üles ajada, muidu näitaksin ma sulle, kuidas sa oma lakkumise maha pead jätma! Idioot niisugune!

Jah, tõmba enesele aga nüüd tekk üle kõrwade ja norise nagu hullumeelne — ja kell on juba pool neli ja ma ei ole veel silma kinni saanud, sest et ma sinu wastu nii hea olen! Ja nüüd ei tohi ma sulle sõnagi wastu rääkida? Ütle mulle ometi, kui kõik mehed sinusugused oleksid, mis peaksid siis waesed naised küll peale hakkama — ma kamataksin ju ja oleksin kõigegea rahul — kui ainult sinul mitte nii suured lõuad ei oleks ja alati ei tõendaks, et ma sinuga riidlen! Sa ei tea veel sugugi, mis riidlemine tähendab — ja ei ole seda veel sugugi tundma õppinud. Aga ole õnnelik, et mina sinu naine olen. Sa oleksid pidanud õige minu ema kosima, noh, see oleks ju alles wälja pigistanud, nagu sidroni. Idioot niisugune! Küll tema sulle siis — kui ja — kell lööb

juba neli — kojamees hakkab juba uulitsat puhastama — ja — ja —

Proua Hallik on nende wiimaste sõnadega, Jumalale tänu, unejumala rüppe wajunud — mina aga soowin, armsad „Meie Matsi“ lugejad, et teie seda lugedes mitte magama pole uinunud.

Keegi, kes ukse taga salaja kuulab ja selle epistli ruttu stenogrammidest paberile pistis.

Setu tuhat pakki „tabakat“.

Naljajutuke.

Setu Iwi Liganu istus reel, tõstis piitsa ja hüüdis:

„Lase käwwa, walgõ, lase käwwa!“

Ja wäike walge hobune, üleni härmast, pistis noole kiirul sõrki kesk lumega kattunud wälja, sõrki läbi metsa, sõrki üle jõe. Setu Iwi aga, lumine kui lumewana, istus reel ofsekui oleks ta sinna külge külmanud, ja mõtles: „Küll ma tükse, küll ma ikse, et jaoks tengi!“ Wahetewahel tõstis aga piitsa ja sundis:

„Lase käwwa, walgõ, lase käwwa!“

Setu Iwi oli ärimees: suwiti ostis ta wanu palituid, pintsakuid, nartse ja aluspükse, wõi wahetas kauside, taldrikute ja õppotiide wastu. Talwel aga istus ahju ees pingil ja tõusis üksnes siis istmelt, kui oli oodata hea kaup kasuga.

Praegu oli Iwi „ärireisil“. Ta oli eelmisel kewadel Wene „itske“ käest 1000 pakki mahorkat ostnud, mille eest ta raha asemel oli walmis andma oma wana majalogu ühes naise ja seitsme lapsega. Kuid juut walis esimehe. Lubades setut veel üks aasta majas elada. Nii sai kaup tehtud ja alla kirjutatud.

Siis wõttis Iwi mahorka, mattis maa alla ja ootas, kui hinnad kerkiwad.

Ja hinnad kerkisid ükslugu. Iwi ootas, magas ahju ees pingil, ja ootas. Tuli suwi ja saksilased, setu lahkus kodult, aga mahorka jäi maa alla. Tuli sügis ja enamlased, setu tuli koju, istus ahju ette pingile, aga mahorka jäi maa alla. Ja wast nüüd talwel, kui tulid eestlased, kui Iwi nädala pärast peab maja juudile andma, wõttis ta mahorka maa alt, et seda maha müüa. Sest kuna ta ise maksis pakist 50 kop., maksis tubakas Antslas nüüd 150 kop. pakk.

Iwi silmas äkki kauplust ja peatas:

„Piä joh walgõ!“

Kargas reelt maha, läks kaupluse ja ütles:

„Traastu, hirr kupets!“

Siis küsis, mis „tabak“ maksab.

„175 kop.“ wastas kaupmees.

Setu mõtles: Kui Antslast siamaale „tabaku“ pakk 25 kop. kallimaks läks, siis ehk kerkitab to järgmise kaupluseni weelgi 25 kop. wõrra. Ja

Juudi soost kawaler: Joome siis selle uue toitlusministri terwiseks. 15 wiinawabrikut pani teine käima ja andis meile, Israeli wõjudele, 600 puuda nisujahu paasapühadeks. Andku Jehowa talle pikka iga ja hoidku teda ministeeriumi kriisise eest.

25 kop. oli setule kallis: seda keegi maha ei sülitä.

Setu astus kauplusest wälja, wõttis ohjad ja ütles:

„Lase käwwa, walgõ!“

Järgmise kaupluse juures peatas ta jälle ja päris hinda. Siin maksis tubakas 200 kop. pakki. Iwi oli walmis õhku hüppama; hüppas aga õhku hüppamise asemel reele ja hüüdis:

„Lase käwwa, walgõ!“

Nii sõitis Iwi järgmisesse alewikku. Ja et seal tubakas maksis 225 kop. pakki, siis sõitis edasi. Ta sõitis nii hulk päiwi, istudes reel, kui oleksid ta püksid täis tina, ja peatas üksnes siis kusagil sisseõiduhoois, kui hobune kõige hädaltsemat puhkust nõudis. Ta moonakorw ja heinte tagawara, mis ta kodust kaasa wõttis, said otse. Niisama kah raha. Siis nälgisid mõlemad, niihästi „walgõ“ kui Iwi, sest wiimane ei raaisanud ühki pakki seal müüa, kus wiibis, kuna ta järgmises kohas wõis enam hinda saada.

Nii jõudis Iwi Tallinna. Sõitres ühte sisseõiduhooi, küsis ta: „Kas mi saa siija üümaija? Kas sii om tsailawan?“ Saades „jah“ wastuse, jättis wankri ühes koormaga sinna ja ruttas täiturule.

Tallinnas maksis pakki mahorkat juba 650 kop. Iwi rõõmul polnud piiri. Müüd on ta rikas! Müüd sülitab ta kõige peale „ptui! ptui!“

Iwi kufsus turul kaks tubakakaupmeest „kuurman manu“. Tõi siis tubakapakid reelt tuppa, mehed löid käed ja setu pistis 6000 rubla tasku; sest ta müüs tubakapaki, mille eest ise maksis 50 kop., 660 kop. eest.

Seal wõttis üks tubakakaupleja taskust piibu, awas ühe tubakapaki, nuusutas ja wiskas lõpuks paki wandudes nurka.

„See ju saepuru täis!“ hüüdis ta.

„Pia lõwaly! Ärri ai lorri!“ hüüdis setu tubakapakki üles tõstes.

See, mis ta nägi, sundis teda pingile langema ja hüüdma:

„Kastroli õli! Kastroli õli! Oi pörgo häda tükkis õkwa peale!“

Tubakaostja ütles:

„Ma toon kohe kastori õli!“

Ja lahkus. Ta tuli minut hiljem kahe miitsamehe saatel, õeldes neile:

„Siin on mees, kes müüb mahorka asemel saepuru!“

Paar tundi hiljem istus Iwi treltide taga ja mõtles:

„Küll ma tükse, küll ma ikse, et tenga saaku, aga neetu!“

R. Charles.

—*— Nali. —*—

Meie noore riigi piiril juhtub wahest mõndagi naljakat. Nii pidas end keegi Riias põgenew Läti naisterahwas väga kahtlaselt ülewal. Piiriülem lasi teda läbi otsida. Kui naisterahwas oli läbi otsitud, läks läbiotsija piiriülemale aru andma.

„Noh, mis selle prouaga oli? Kas ta juurest midagi leiti?“ küsis piiriülem.

„Ja,“ wastas ametnik. „Paksul Läti proual olid kaks raswast kintsu.“

*

Kaks Eesti ärimeest, kel oli ühine äri, said suurt kahju. Wiimaks kutsus Paksung äriosaniku Peenjala üksikuse kohta ja sõimas ta läbi. See awaldas Peenjala peale suurt mõju, kes muidugi närwihaige oli. Ta poos enese laduruumis üles. Kõik äriteenijad olid sest nõnda kokkunud, et nad Peenjala nõõri otsast maha ei taipanud wõtta. Lõpuks telefoneeris Paksung kolmandale äriosanikule:

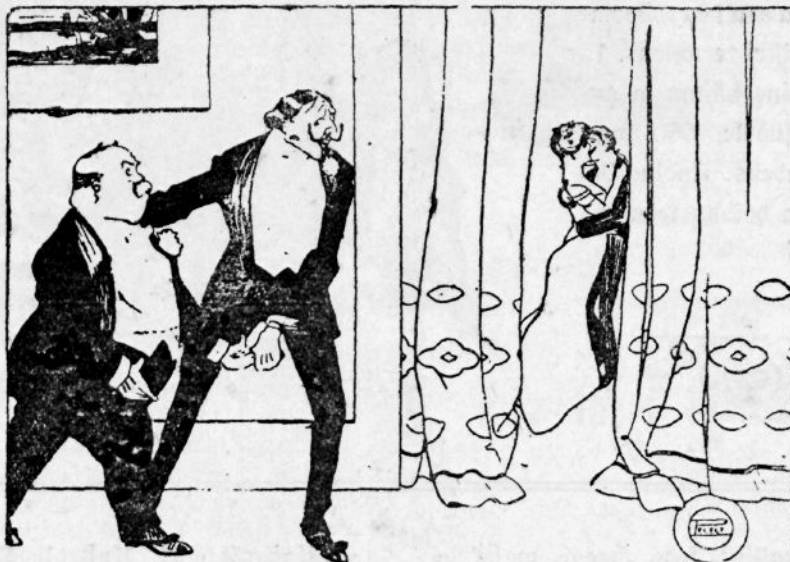
„Kujuta endale ette: Peenkõht kõigub laduruumis. Ma ei tea tõega, miks ta enese üles poos. Ma usun, et ta on hulluks läinud. Mis pean ette wõtma?“

Kolmas äriosanik palus passi häälega:

„Palu, et ta nõõriotsast maha tuleks!“

eh.

*

Würst Wolkonski (würst Mansjõre-
wile): Waata ometi seda Eesti riikluse näite-
lawa. Seal langeb Eesti piiga Balti junkrulle nii
awalikult kaela, et meil päris häbi sellele piigale
weel armuawaldust teha.

Kui parun Säckling enamlaste eest Saksamaale põgenes, jättis ta naise ja omad kallid põrandawaibad mõisa. Talle saadeti kiri, kus teatati, et enamlased ta põrandawaibad ühes naisega ära wiisid.

See oli wale. Kui Eesti wäed enamlasti mõisast välja ajasid, wõtsid wiimased ainult põrandawaibad ühes, sest paruniproua oli wana ja inetu.

Kuuldes, et enamlased väljaspool Eesti riigi piiri, sõitis parun Säckling Eestimaale ja ruttas kohe oma mõisa. Aritatult ruttas ta tubadesse, kus lagedad põrandad wastu hiilgasid.

„Jääkaru on ära!“ hüüdis parun läbi saali rutates.

„Punane rebane on ära!“ hüüdis ta läbi söögitoa rutates.

„Hülge on ära!“ hüüdis ta läbi kirjutustoa rutates.

Aga kui ta magamistuppa jõudis, lõi käed kokku ja hüüdis meeleheitlikult:

„Raswane kalkun Gertrud — on siin!“

ch.

*

Kooliõpetaja seletas lastele, mis tähendas Hommiku (Ost), Lõuna (Süd), Ohtu (West) ja Põhi (Nord). Siis seletas, et nende wahel ka oma wahe on, ja küsis:

„Mis on Hommiku ja Lõuna wahel?“

Wäike Gunnar wastab:

„Lõuna oode!“

ch.

Paide linna elanik kiitis, et Paide raatuse peal nii pikk lipuwarras on, et waataja waewalt must-sinist-walget wärwi ära tunneb.

Tallinna elanik wastas:

„Tallinna raekoja peal on Ameerika lipp nii pika warre otsas, et kui seda ära tunda, siis peab kogu raekoja esine plats rahwast täis olema!“

—es.

*

„Kumb on õnnelikum, kas see, kes sõtta läheb, wõi see, kes sõjas sureb?“

„See, kes sureb.“

„Mis sa lorad! Miks?“

„See, kes sõtta läheb, tahab weel elada, see, kes sureb, ei soowi enam midagi.“

—es.

o—o—o

Suurusehullustus.

„Ei tea, mis pärast kaks eila öösel aias nii hirmfasti näugus? Kogu öö ei saanud ma silma kinni!“

„See raibe oli eila mu kanaarialinnu nahka pistnud ja nüüd arwab ta, et ta laulda wõib.“

Järgmine „Meie Matsi“ nummer ilmub laupäewal, 15. märtsil f. a.